

NODOKĻI

Rindas kļūs kuplākas

Reversā PVN maksāšanas kārtību jau 2018. gadā varētu piemērot vismaz metālu izstrādājumu, sadzīves tehnikas, būvmateriālu, transporta nozarē un automašīnu darījumos.

4.-5. lpp. →

Reversais PVN ES

- Latvija**
No 1999. gada 1. jūlija kokmateriālu piegādei un ar to saistītiem pakalpojumiem
No 2011. gada 1. oktobra metāllūzņu piegādei un ar to saistītiem pakalpojumiem
No 2012. gada 1. janvāra būvniecības pakalpojumiem (likuma 142. pants) – šīs regulējums darbojas
No 2016. gada 1. aprīļa mobilajiem telefoniem, klēpj datoriem, planšetdatoriem un integrālās shēmas ierīcēm
No 2016. gada 1. jūlija graudaugļiem
No 2017. gada 1. janvāra neapstrādātu dārgmetālu piegādēm
- Austrija**
Mobile telefoni, mikroprocesori, celtniecības pakalpojumi, nodrošinājums preču nodošanai ipašuma tiesību rezervēšanas atcelšanas gadījumā, nekustamā ipašuma piespiedu atsavināšana, metāllūzņi, CO₂ izmešu atļaujas, telefoni, video konsoles, klēpj datori, planšetdatori, gāze un elektrība un to sertifikāti, metāli, investīciju zelts
- Vācija**
Mobile telefoni, mikroprocesori, planšetdatori, spēļu konsoles, visi metāli, nodrošinājums nomas gadījumā, viss, kam piemērojams nekustamā ipašuma atsavināšanas nodoklis, ar celtniecību saistītās preces un pakalpojumi, nekustamā ipašuma uzkopšana, CO₂ izmešu atļaujas, atkritumi un metāllūzņi, zelts u.c., saraksts paplašinās ik gadu
- Ungārija**
Nepārstrādāta pārtika
- Itālija**
Mobile telefoni, mikroprocesori, elektrība, gāze, CO₂ izmešu atļaujas, celtniecība
- Lietuva**
Kokmateriāli, maksātnespējīga uzņēmuma piegādes, dārgmetāli, metāllūzņi, celtniecība
- Nīderlande**
Apģērbs, telefoni, mikroprocesori, klēpj datori un planšetdatori, spēļu konsoles
- Lielbritānija**
Mobile telefoni, mikroprocesori, CO₂ izmešu atļaujas
- Īrija**
Metāllūzņi, celtniecības pakalpojumi, CO₂ izmešu atļaujas
- Polija**
Atkritumi, metāllūzņi, telefoni, klēpj datori, spēles konsoles
- Spānija**
Nekustamā ipašuma pārdošana, darbi ar nekustamo ipašumu, lietotas preces, ne rūpnieciskais zelts, sudrabs, platīns, CO₂ izmešu atļaujas, telefoni, video konsoles, klēpj datori, planšetdatori
- Bulgārija**
Gāze, elektrība, apkure, dzesēšanas šķidrums, uzstādīšanas darbi, zelta izstrādājumi, investīciju zelts, atkritumi un pakalpojumi ar tiem, metāllūzņi, graudi, sausās brokastis
- Čehija**
Plašs saraksts kopš 2015. gada 1. aprīļa
- Igaunija**
Nekustamais ipašums vai tā daļas, metāllūzņi, dārgmetāli
- Somija**
CO₂ izmešu atļaujas, celtniecība, metāllūzņi
- Francija**
Celtniecība, u.c.
- Portugāle**
Pārdošana ar pievešanu, izejmateriāli
- Luksemburga**
CO₂ izmešu atļaujas
- Rumānija**
Kokmateriāli, maksātnespēja, neapstrādāta pārtika, mežs, atkritumi, sausās brokastis, ražotnes, CO₂ izmešu atļaujas, gāze, elektrība, celtniecība
- Griekija**
CO₂ izmešu atļaujas, preču piegādes, kuras veic personas ar importa PVN atlikšanas licencēm
- Slovēnija**
Celtniecība, tās darbinieku nodrošināšana, aplikamā nekustamā ipašuma pārdošana, atkritumi un to pakalpojumi, CO₂ izmešu atļaujas
- Beļģija**
Darbs ar nekustamo ipašumu, zelts, CO₂ izmešu atļaujas, atkritumi
- Zviedrija**
CO₂ izmešu atļaujas, celtniecība, zelts, metāli, atkritumi

AVOTS: ZAB.SORAINEN.FETULMS

Reversā PVN maksātāju rindas kļūs kuplākas

Reversā PVN maksāšanas kārtību jau 2018. gadā varētu piemērot vismaz metālu izstrādājumu, sadzīves tehnikas, būvmateriālu, transporta nozarē un automašīnu darījumos, tādējādi mazinot krāpniecības risku šajās jomās; iespējama pat vispārējā reversā PVN maksāšanas kārtība

Latvijas valsts budžeta un godīgas konkurences nodrošināšanas nolūkos būtu maksimāli jāizmanto arī reversā PVN ieviešana tajās jomās, kurās ES PVN direktīva to ļauj darīt bez iepriekšējas saskaņošanas ar Eiropas Komisiju, uzskata Sorainen partneris Jānis Tautkašs.

Tādu iespējamo reversā PVN kārtībai pakļauto jomu sarakstu min Finanšu ministrijas parlamentārais sekretārs Edgars Putra. Viņš gan norāda, ka līdzās minētajām varētu būt vēl arī citas jomas, tomēr, lai Latvijā šo kārtību ieviestu, ir nepieciešama Eiropas Komisijas piekrišana. «Pērn, ieviešot reverso PVN maksāšanas kārtību mobilajiem tālruniem, planšetdatoriem, spēļu konsolēm, kā arī graudaugļiem, valsts budžets to izjuta pozitīvi – 125 milj. eiro izteiksmē. Tā nav papildus iegūta nauda, bet gan tā, kuru valsts budžetam nevajadzēja atmaksāt», uz lieku ieguvumu no reversā PVN ieviešanas norāda E. Putra. Reversā pievienotās vērtības (PVN) maksāšanas kārtība nozīmē to, ka darījumos starp ar PVN aplikamām personām

pircejs pārdevējam samaksā tikai par precī vai pakalpojumu, bet PVN samaksā (parasti tikai aprēķina) valstij. PVN daļa līdz krāpniekiem tādējādi nemaz nemonā. Savukārt parastā PVN maksāšanas kārtībā pircejs pārdevējam samaksā gan preces cenu, gan atbilstošu PVN, bet pārdevējs veic norēķinus ar valsts budžetu.

Atbalsta ideju
«Reverso PVN automašīnu tirdzniecībā ieviest ir absolūti nepieciešami, tas ir viens no pasākumiem, kas ļautu samazināt tā dēvēto PVN karuseļu shēmu izplatību un/vai PVN nenomaksu valsts budžetā no automobiļu pārdošanas darījumiem iekšzēmē», ideju vērtē Auto asociācijas valdes loceklis Ingus Rūtiņš. Viņš norāda, ka ļoti liela izplatība ir iegādes

dokumentu viltošānai automobiļu iegādei no citām ES valstīm un nepareizai ipašā PVN piemērošanas režīma piemērošanai, kas no PVN nomaksas ļauj izvairīties arī privātpersonām. «Lai panāktu maksimālu rezultātu PVN piemērošanai, ir «jāizver» visas galvenās nodokļa apiešanas iespējas», tā I. Rūtiņš.

Sen jau vajadzēja
«Ar visām «cetrām» esmu par to, lai reversais PVN tiktu piemērots arī darījumos ar metālu,» savu pozīciju pauž SIA SFM Latvia valdes priekšsēdētājs Nauris Jansons. Viņš norāda, ka nozare par reversā PVN ieviešanu runā jau daudzus gadus. «Jautājums ir par to, kāpēc reversais PVN joprojām nav ieviests un, kas no tā ir ieguvēji,» tā N. Jansons. Viņš arī atgādina, ka savulaik, ieviešot reverso PVN maksāšanas kārtību, «attīrījās» metāllūzņu nozare. «Ieguvēji no reversā PVN ieviešanas būtu legāli strādājošie un savus izstrādājumus eksportējošie uzņēmumi, kuriem nebūtu jācieš par citu (piegādātāju) izdarībām (grēkiem ar nodokļu nomaksu),» norāda N. Jansons. DB jau iepriekš ir rakstījis, ka neviens vien nozares uzņēmums ir cietis no tā, ka netiek atmaksāts pārmaksātais PVN, vai tam likts maksāt PVN par piegādātāja nesamaksāto nodokli.

Neapgūtas jomas
Sorainen partneris Jānis Tautkašs uzskata, ka Latvijas valsts budžeta un godīgas konkurences nodrošināšanas nolūkos būtu maksimāli jāizmanto arī reversā PVN ieviešana tajās jomās, kurās ES PVN direktīva to ļauj darīt bez iepriekšējas saskaņošanas ar Eiropas Komisiju. «Attiecīgā direktīvas pantā minētas CO₂ emisijas kvotas, telefoni, mikroprocesori, gāze un elektrība (piegādes izplatītājiem) un to sertifikāti, telekomunikāciju pakalpojumi, spēļu konsoles, planšetdatori un klēpj datori, graudaugi un graudi, elļas sēklas un kukurbities un graudi (kas nav paredzēti gala patēriņam neainīgā veidā), metāli, tostarp dārgmetāli un investīciju zelts; no šī saraksta vairumam preču jau Latvijā tiek piemērota reversā PVN

INFORMĀCIJAI

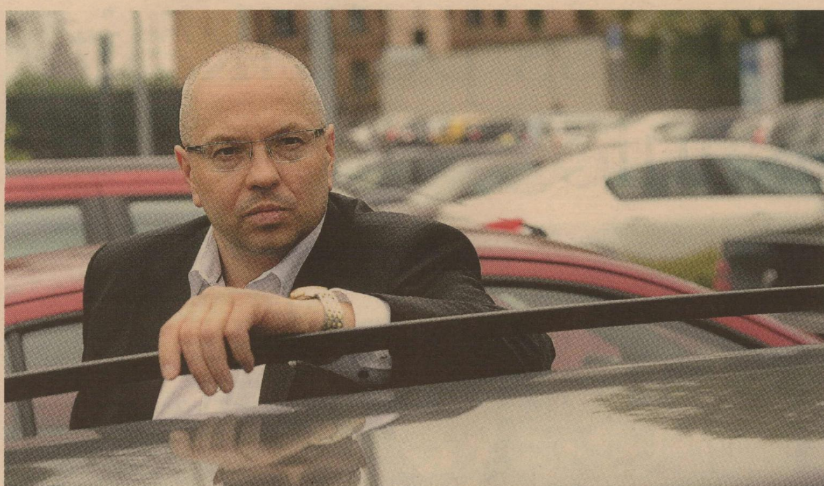
Nozares, kurās atļauts reversais PVN bez iepriekšējas saskaņošanas ar Eiropas Komisiju

- CO₂ emisijas kvotas
- telefoni
- mikroprocesori
- gāze, elektrība un to sertifikāti
- telekomunikāciju pakalpojumi
- spēļu konsoles
- planšetdatori un klēpj datori
- sausās brokastis
- graudaugi un graudi, elļas sēklas
- kukurbities un graudi
- noteikti metāli, t.sk. dārgmetāli un investīciju zelts

AVOTS: ZAB.SORAINEN.FETULMS

maksāšanas kārtība,» norāda J. Tautkašs. Viņš gan piemin, ka tirdzniecība ar CO₂ emisijas kvotām, kam Latvijā reverso PVN nepiemēro, ir viegls mērķis PVN izkrāpējiem. «Esmu redzējis PVN uzrēķinus šajā jomā arī Latvijas uzņēmumiem, turklāt, piemēram, ES skandālā ar Francijas bīznes iesaiņošanas darījumos ar šim kvotām ir aizdomas par aptuveni piecu miljardu PVN izkrāpšanas shēmu, kur izkrāpēt nauda, iespējams, izmantota teroristu finansēšanai, izmantojot arī kontus Latvijā, Ķīrā un Honkongā,» norāda J. Tautkašs.

Svaiga vēsma
Direktīvā ir atruna, ka reverso PVN drīkst izmantot arī citās jomās, taču tad nepieciešams konstatēt un pierādīt pēkšņu izkrāpšanu. «Lai šādu atļauju saņemtu, ir vajadzīgi dati par krāpšanas gadījumiem, kuri Latvijā ir tikai nodokļu administrācijas rīcībā,» uz jautājumu, kas nepieciešams, lai saņemtu šādu atļauju no Eiropas Komisijas, atbild J. Tautkašs. Taču pieredze rāda, ka arī atsevišķu nozaru pārstāvji ir spējīgi apkopot pietiekoši daudz atbilstošas informācijas. Viņš arī norāda, ka Eiropas Komisijā (un arī ECOFIN 21. marta sanāksmē) tiek apspriesta ideja par reverso PVN visiem darījumiem (kur pircejs nav gala patērētājs) virs 10 000 eiro uz pieciem gadiem. «Tā

«Reverso PVN automašīnu tirdzniecībā ieviest ir absolūti nepieciešami, tas ir viens no pasākumiem, kas ļautu samazināt tā dēvēto PVN karuseļu shēmu izplatību.» ideju vērtē Auto asociācijas valdes loceklis Ingus Rūtiņš.

ir atbalstāma ideja, kas ļauj godīgajiem uzņēmējiem uzēlot, bet vienlaikus sliktā ziņa krāpniekiem», uzsvēr J. Taukačs. Vinaprāt, ļoti svarīgi, lai Latvijas Finanšu ministrija atbalstītu šo ideju. Vietējs reversais PVN nav ideālas zāles PVN izkrāpšanas apkarošanai, jo tad PVN izkrāpšanas risks tiek pārlēsts uz mazumtirdzniecības līmeni, turklāt lielākā apmērā, nekā sadalot šo risku pa piegāžu posmiem. Taču šobrīd nekā labāks par reversu nav izdomāts, un tad arī uzraugāmo uzņēmumu saraksts sašaurinās. «Redzot to, kā no līdzinājās kārtības cieš visa biznesa vide (uzņēmumi ir apjukusi, un nevienam viņiem nedod garantijas – kas jādara, lai ar garantiju iegādātos preces un pakalpojumus, lai VID vēlāk neuzrēķina par to, ka vajadzēja zināt, ka piegādātājs vai tā piegādātāji ir krāpnieki), vispārīgais reverss būtu kā malks svaigais gaisa uzņēmumiem,» tā J. Taukačs.

Dažādi instrumenti

Pētījums rāda, ka dažādās ES valstīs tiek izmantotas dažādas zāles PVN krāpniecības apkarošanai. Piemēram, Itālijā attiecībā uz publisko sektoru ir ieviesta kārtība, kur pircējs par darījumu naudu samaksā pārdevējam, taču attiecīgo PVN ieskaita atsevišķā pārdevēja kontā, kam var piekļūt vien nodokļu administrācija, un tikai pēc tās atļaujas šo naudu pārdevējs var izmantot norēķiniem citos nodokļos. Tikko Itālijā ir lūgusi EK paplašināt šo sistēmu, tātad tā strādā veiksmīgi. Ungārijā uz robežas ar foto un video palīdzību kontrolē kravu plūsmu, bet mazumtirdzniecības kases aparāti ir saslēgti tiešsaistes režīmā, Rumānijā tieši to pašu vēlas ieviest no 2017. gada (Latvijā ir nodoms azartspēļu automātus trīs gadu laikā saslēgt tiešsaistes režīmā). J. Taukačs vērs uzmanību uz Slovēnijas risinājumu, kad pircēju pēc tā pieprasījuma vietējā nodokļu administrācija informē par to, vai pārdevējs ir iesniedzis PVN deklarācijas un samaksājis PVN. «Latvijā VID at-

sākās sniegt šādu informāciju, jo «to liedz likums», bet ES dalībvalstij Slovēnijai tas nebrauc – tātad mums jāpiešķir likumā VID šādas pilnvaras,» secina J. Taukačs. Savukārt Spānijā tiek pieprasīta ikmēneša atskaite par visiem ieņēmumiem un izdevumiem rēķiniem, ja no valsts tiek prasīta PVN atmaksa vai ir izveidota PVN maksātāju grupa.

Drakoniski sodi

Daudzās ES dalībvalstīs pircējs un pārdevējs ir solidāri atbildīgi valsts priekšā par nesamaksāto PVN, neatkarīgi no tā, vai pircējs zināja par pārdevēja krāpšanas ar PVN, bet tas Latvijā ir pārāk ekstremāls risinājums. Interesanti, ka Beļģijā, konstatējot PVN izkrāpšanu, nodokļu administrācija drīkst uzrēķināt PVN par pārdevējiem septiņiem gadiem, kas būtiski atšķiras no parastā audita perioda. «Tas vēl nav viss, jo soda nauda ir 200% apmērā, turklāt vainīgajiem tiesa var piespriest brīvības atņemšanu,» brīdina J. Taukačs. Viņš par bargu uzskata arī Maltā ieviesto nosacījumu, kur uzņēmuma direktori par pārstāvētā uzņēmuma PVN parādiem atbild ar savu maku. J. Taukačs vērs uzmanību uz Dānijas nosacījumu: darījumu partneri par nesamaksāto PVN atbild solidāri, ja nodokļu administrācija iepriekš informējusi nodokļu maksātāju par nedrošu partneri. «Latvijai solidārā atbildība būtu attaisnojama, ja VID informē pircēju, ka ar attiecīgo pārdevēju ir nedroši sadarboties, bet pircējs tik un tā pērk no viņa vai pircējs ar pārdevēju ir saistītas personas,» skaidro J. Taukačs. Vinaprāt, VID ir jāuzliedz pienākums ziņot par šaubīgiem darījumu partneriem, jo valsts un godīgu nodokļu maksātāju intereses ir augstākas par krāpnieku personas datu aizsardzību, jo īpaši, ja šāda kārtība tiek praktizēta arī citās ES dalībvalstīs.

Citi rīki

Bez reversā PVN piemērošanas augsta riska segmentos J. Taukačs piedāvā samazināt PVN deklarācijas pielikumu

iekļauto darījumu sliekšni (no 1400 eiro). Vairāki grāmatveži šo ideju uzskata par īstenojamu, pat bez papildu apgrūtinājumiem, jo dati uz PVN deklarācijas pielikumu tiek pārstāvēti automātiski. «Latvijā PVN milzīgā apmērā ir PVN deklarācijas pielikuma neatšifrēts (t.i., zem 1400 sliekšņa),» tā J. Taukačs. Viņš atgādina, ka Lietuvā sākotnēji 10% visu PVN maksātāju bija jāiesniedz nodokļu administrācijai visu izsniegto un saņemto PVN rēķinu reģistrs, bet tagad, kopš 2016. gada oktobra, to jādara visiem PVN maksātājiem, bez jebkādas summas ierobežojuma, tātad – arī par 1 eiro rēķinu. Savukārt Polijā ir prasība atšifrēt rēķinus visiem darījumiem, kur piemērojams vietējais reversais PVN. Bez tam šajā valstī ir izveidota specvienība PVN izkrāpšanas apkarošanai un ar šī gada 1. martu arī ieviesta kriminālabildība, kur maksimālais sods ir brīvības atņemšana uz 25 gadiem, ja izkrāpsts vismaz 2,3 milj. eiro (mazāks sods – ja atklāj būtisku informāciju, kas ļauj atgūt valstij izkrāpto PVN). Interesants varot būt arī citu valstu piemērs, kur patērētāji ne tikai pieprasa čekus pakalpojumu sniedzējiem un tirgotājiem, bet tos arī ievada nodokļu administrācijas sistēmā, lai piedalās ikgadējās «Laimīgais čeks» balvas izlozē jauna auto un nodokļu atlaides saņemšanai. «Savukārt Portugālē, kas šobrīd uzskatāma par valsti ēnu ekonomikas apkarošanas

avangardā, šāda akcija jāva nodokļu administrācijai identificēt tos, kuru kases aprūti dati, kas nodoti nodokļu administrācijai, nesaskan ar tām ziņām, kas ir to izdotajos čekos,» norāda J. Taukačs. Viņš norāda, ka nodokļu ieņēmumi Portugālē tā rezultātā pieauguši par 13%, no restorāniem PVN ieņēmumi pieauguši pat par 140%. Loterijas notiek arī Slovēnijā, Maltā un Rumānijā. Latvijā ieviesta ziņošanas par čekiem sistēma, bet tā nestrādās pietiekoši veiksmīgi, līdz kamēr VID piesolis kādu reālu labumu ziņotājiem. «Slovākijā ir ieviesta īpaša IT sistēma, kas šīs valsts nodokļu administrācijai palīdz ieraudzīt saiknes starp dažādām personām, un valsts papildus iekasējus aptuveni 0,5 miljardus eiro jau pirmajā gadā vien,» šo sistēmu J. Taukačs iesaka izmantot arī Latvijā. «Eiropas Komisijas dati par to, cik daudz PVN vajadzēja iekasēt un cik ir iekasēts, rāda, ka šī starpība mūsu valstī ir 547 milj. eiro (pēc 2016. g. publicētajiem datiem par 2014. gadu) un tas nozīmē, ka jāizmanto visi iespējamie risinājumi,» uzsvēr nodokļu eksperts.

Dažas idejas

Latvijā pašlaik tiek runāts par PVN reģistrācijas sliekšņa pazemināšanu no 50 000 eiro līdz 40 000 eiro, kā arī par to, ka PVN deklarācija būtu jāatšifrē darījumi, kuru vērtība bez šī nodokļa pārsniedz 150 eiro.

Māris Ķirsons

VIDOKLIS

Labas zāles

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes loceklis, AS Sakret Holdings padomes priekšsēdētājs Andris Vanags:

Reversā PVN ieviešana pierādījusi, ka iespējams sākotnēji dažādas nozares, izmēģinot PVN karuseļus, ar ko jau gadiem cīnās ierēdniecība. Tas, ka valsts līmenī ir sākusies saraksta pārskatīšana precēm un pakalpojumiem, kuriem šāda kārtība būtu piemērojama, jau ir milzīgs solis tajā, lai mazinātu ēnu ekonomiku. Būvmateriālu ražotāji reversā PVN ieviešanu būvmateriālu tirdzniecībā atbalsta, jo lielākais spēlētājs būs tieši tirgošanas posmā. Manuprāt, būtu prātīgi pārskatīt iespēju ieviest reverso PVN visās jomās, kuras Latvijā tiek izmantotas nelikumīgās darbības ar PVN. Cerams, ka valsts realizēs visus iespējamus sev pieejamos instrumentus, lai ne tikai būvniecībā, bet arī citās nozarēs ēnu ekonomikas īpatsvars tiktu ievērojami samazināts.

Pasākumi PVN izkrāpšanas novēršanai

Itālija

Dalītās maksājums PVN maksā atsevišķā, bloķētā nodokļu administrācijas bankas kontā un attiecas uz darījumiem ar valsts vai pašvaldību iestādēm (iepirkumi), pieprasīts EK sistēmas paplašinājums. Solidāra pircēja un pārdevēja atbildība, ja pārdevējs nesamaksā PVN (100% soda nauda).

Ungārija

Preču kustības (foto, video) kontrole uz robežas. Tiešsaistes kases aparāti noteiktās nozarēs (t.sk. mazumtirdzniecībā). Samazināta PVN likme atsevišķām īpaši riskantām nozarēm (jēlas gaļas piegādes).

Lietuva

Kopš 2015. gada maija 10% visiem PVN maksātājiem jāiesniedz nodokļu administrācijai visu izsniegto un saņemto PVN rēķinu reģistrs, kopš 2016. g. oktobra – tas jādara visiem PVN maksātājiem bez summas ierobežojuma.

Luksemburga

Solidāra pircēja un pārdevēja atbildība bez nosacījumiem.

Polija

Prezkrāpšanas specvienība, kriminālabildība līdz 25 gadiem. Rēķinu atšifrēšana darījumiem, kur piemērojams vietējais reversais PVN.

Rumānija

Kases aparātu savienošana tiešsaistē ar nodokļu administrāciju no 2017. gada. Skaidras naudas aprites limitu samazināšana Čehu loterijā.

Spānija

Jāiesniedz nodokļu administrācijai ikmēneša atskaite par visiem ieņēmumiem un izdevumiem rēķiniem ja: – ir ikmēneša PVN atmaksa; – PVN grupa.

Malta

Direktori personīgi atbildīgi par viņu pārstāvētā uzņēmuma PVN parādiem.

Slovēnija

Nodokļu administrācijai jāinformē pircējs, ja viņš prasa, vai pārdevējs ir iesniedzis PVN deklarācijas, neraugoties uz personas datu aizsardzību.

Beļģija

PVN izkrāpšanas gadījumā var uzrēķināt PVN par septiņiem gadiem 200% soda naudu, iespējama arī brīvības atņemšana.

AVOTS: ZABSORANEN PĒTĪJUMS